

Pastabos pačiam sau

Vasario 16-toji – širdies šventė

Nemaža dalimi esu vaikas tos epochos, kai raudona spalva reikšdavo bene tik vieną – „teisingą“ ideologiją. Susietą, aišku, su *laisve, lygybe ir brolybe* – arba, kitaip tariant, su tautų pažeminimu, asmenybės niveliacija, nomenklatūros savivale. Taigi, kai dabar prieš Vasario 16-tąją prekybos centrų salės išsiskleidžia šv. Valentino dienos gėrybėmis, nejučia krūpteliu. Širdelės, juostelės, pūkuoti meškučiai, dirbtinės gėlės, balionėliai – viskas jei ne ryškiai raudona, tai bent su raudonos spalvos akcentu.

Žinoma, vargu ar išmintinga būtų sieti tai su ideologija, reiškiančia priespaudą. Veikiau – su laisve. Bet ar ji kartais nėra apgaulinga?.. Ar vartotojo laisvė lygi piliečio laisvei?.. Ar vartotojiška pozicija neužgožia pilietiškosios?..

Ir kas mums, atėjusiems iš iškreiptomis piliečių laisvėmis ir neįsisąmonintomis pareigomis grįstos santvarkos, šiandien yra Vasario 16-toji?.. Ar svarbiausia tai, kas paradiška, iškilminga, fasadiška ir nupudruota?.. (Sovietmečiu buvo tokia tradicija – prieš dideles šventes sutvarkyti visus fasadus, o šiukšles paslėpti už jų). O juk vargu ar kas nugincys, kad nemaža valdžios ir jai paklūstančio biurokratinio aparato dalis ir šiandien tebeveikia pagal šį seniai išbandytą ir patogų „fasadinės“ kultūros modelį. Žinoma, deklaruodama piliečių lygiateisiškumą, laisvę ir privilegijas.

Taigi turime dalį tautos, kuriai Vasario 16-toji veikiausiai ne kas kita, kaip fasadinis renginys.

Tai diena, kai valdžiai reikia būti matomai ir girdimai. Bet ar taip, kaip matome ir girdime mes, piliečiai?.. Gal valdžiai reikia atsikratyti pompastiškumo, o imtis paprastesnių, bet prasmingesnių visai tautai reikšmingų švenčių įprasminimo?.. Žinoma, reikia ir šventinių kalbų, ir fotografavimosi, tačiau ar jų nereikėtų palydėti prasmingais ir tauriais, bet viešai nematomais darbais?.. Juk gerų darbų esmė – ne viešumas. Visus gerus darbus mato Dievas, jis ir atlygins. O palankesnio meto daryti prasmingus ir kilnius darbus, nei didžiosios valstybinės Lietuvos šventės ir jų išvakarės, vargu ar surasime. Sakyčiau, kad tai labai svarbu ir pačios tautos pasididžiavimui bei savigarbai kelti – o tos savigarbos šiandien neretai pritrūksta. Esame linkę save niekinti ir menkinti, nors daugeliu atvejų esame ir protingesni, ir įdomesni, ir išradingesni nei dalis senosios Vakarų Europos gyventojų, įpratusių prie patogaus, lengvo gyvenimo ir nevaržomų pilietinių laisvių.

Nieko nėra svarbesnio šiandien, kaip paprastam Lietuvos piliečiui įskiepyti orumo ir savigarbos pajautą. O tą be valdžios ir žiniasklaidos – ypač žiniasklaidos – pastangų pasiekti sunku. Žiniasklaidai turėtų būti įdomus tegu ir paprastas, bet kūrybingas, išradingas, pagaliau doras, garbingas žmogus. Jau užtenka infantilių pseudožvaigždžių kulto, bala žino kokiais būdais išgarsėjusių ponių ir poniučių salonų garbinimo ir nuo sekso liguistai priklausomų donžuanų pasijų viešinimo. Matomi geri ženklai – tautai tai pamažu ima nusibosti. Ir ši situacija – gera terpė sėti vaisingą grūdą. Pamažu auginti, puoselėti piliečio pasididžiavimą ir savo tautą, ir valstybę, ir kultūrą.

Todėl ir Vasario 16-toji, viena svarbiausių mūsų švenčių, turi gyventi žmogaus širdyje, neatsiejama nuo piliečio laisvės ir pareigos suvokimo, nuo orumo ir pagarbos savo tautos istorijai bei kultūrai, visiems tiems, kurie kovojo už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Ir jų nepamiršti. Kaip nepamiršo Jiezno miestelio bendruomenė, susirinkusi į kapines pagerbti Lietuvos savanorių, kurie 1918 m. padėjo galvas už Tėvynės laisvę – sustabdė bolševikų kariuomenę, ketinusią įsiveržti į Kauną. Kaip dar gyvi likę Lietuvos partizanai širdimi prisimins Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio tarybos deklaraciją ir paminės jos 60-metį. Juk ši Deklaracija, kurią pasirašė partizanų apygardų vadai 1949 m. vasario 16-tąją, okupuotoje to meto Lietuvoje buvo nelyginant mažoji laisvos Lietuvos Konstitucija, dokumentas, savo verte prilygstantis Nepriklausomybės atkūrimo aktui.

Renata Šerelytė

Kitame numeryje:

- Marcelijus Martinaitis apie Kazį Bradūną.
- Edmundas Seilius: žinoti, ko nori.
- U. Sinclair romano „Džiunglės“ lietuviški vertimai.

Redaguoja Aldona Žemaitytė aldaze@gmail.com
Maketuoja Jonas Kuprys

Vytauto Abramausko nuotrauka

Šių metų vasario 11 d. užkelta ir sumontuota Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų kiemo laiptinės bokšto šalmo smailė su originalia vėtrunge. Vėlyvojo renesanso ir ankstyvojo baroko stiliaus bokšto šalmo smailė bei vėtrungė papuoštos istorizuotų formų Lietuvos herbo – Vyčio – ženklų bei Lietuvos valdovo – Didžiojo kunigaikščio – karūna. Šie paausuoti simboliai, sukurti remiantis autentiška ikonografija, primena šimtametę Lietuvos valstybės istoriją ir jos valstybinį statusą, valstybingumo raidą, suverenių teisų gynimą ir puoselėjimą, pabrėžia Vilniaus, kaip galingos istorinės valstybės sostinės, faktą. Vėtrungėje taip pat įamžinta Valdovų rūmų atkūrimo data – 2009-tieji, Lietuvos tūkstantmečio jubiliejaus metai.

Šio labai išraiškingo ir svarbią simbolinę prasmę turinčio architektūrinio elemento, tapsiančio ir Vilniaus silueto atpažinimo vienu iš ženklų, projektą parengė garsiausias ir aktyviausias Lietuvos heraldikos kūrėjas, Lietuvos heraldikos komisijos narys dailininkas Arvydas Každailis, bendradarbiaudamas su Projektavimo ir restauravimo instituto architektais.

Šio šeštadienio Kultūros turinys

- 1-as psl. Renata Šerelytė. Vasario 16-toji – širdies šventė.
- 2-as psl. Valdas Adamkus. Ramia sąžine žiūrėti tautai į akis.
- 3-as psl. Renata Šerelytė. Aldona Žemaitytė. Laiko portretas su kulka širdyje.
- 4-as psl. Egidijus Rudinskas: vizionieriško pasaulio stebėtojas.
- 5-as psl. Bernardas Aleknavičius. Žemaičių žemės rūpintojėliai.
- 6-as psl. Gintautas Česnys. Vinco Kudirkos ir Jono Basanavičiaus gyvenimo paralelės (1).
- 7-as psl. Kazys Ambrozaitis. Mano draugystė su „Draugu“ (2).
- 8-as psl. Raimundas Lapas. „Meilės nebus per daug...“

Ramia sąžine žiūrėti tautai į akis

Pokalbis su Lietuvos Respublikos Prezidentu Valdu Adamkum

2007 m. Jūs buvote išrinktas Metų europiečiu, 2008 m. – Metų žmogumi Gruzijoje. Kasmet mūsų tauta savo Prezidentą irgi renka Metų žmogumi. Tai rodo Jūsų svorį Europos politiniame gyvenime ir moralinę satisfakciją sau ir savo valstybei. Deja, valstybės vidaus gyvenime kartais patariate nepelnytų priekaištų iš Jūsų veiklai nepalankių politikų ar žurnalistų. Susidaro įspūdis, kad dėl tik kai kam suprantamų priežasčių norima pakenkti Jūsų autoritetui. Ar tos dvi priešpriešos – tarptautinis pripažinimas ir vietinės visuomenės abejingumas arba pavydas – būdinga apskritai visų šalių vadovams? O gal taip pasireiškia mūsų nacionalinis charakteris?

Jokiu būdu nenoriu sutikti, kad tai nacionalinis charakteris. Prisiminkime liaudišką posakį, kuris tinka gal ne vienai tautai: kaimynas kaimynui greičiau akį iškaupos, nei kas nors kitas... Arba dar įspūdingesnis posakis: savo parapijoje pranašu nebūsi. Manau, esmė glūdi tame, kad užsienyje esi vertinamas vienaip, o namuose kitaip.

Džiaugiuosi, kad per 4–5 metus užsienyje Lietuva yra ne tik matoma, bet ir girdima, nes neužtenka vien tik jos vardo paminėjimo. Svarbu, kad šiandien, dalyvaujant įvairiuose tarptautiniuose susirinkimuose, konferencijose į Lietuvos nuomonę įsiklausoma. Aš nesuasmeninčiau šio dalyko, tai yra visos mūsų valstybės įvertinimas. Džiaugiuosi, kad esame to pasiekę ir noriu tikėti, kad mano įpėdiniai taip pat išlaikys garbingą Lietuvos vardą ir jos gerą vertinimą tarptautinėje bendruomenėje.

Vidaus politikoje vyrauja partinės idėjos ir vertinimai, jeigu pataikai į koją su viena kuria partija, tai esi jai geras; jei nepataikai – jos akimis žiūrint, turbūt blogesnio žmogaus Lietuvoje nėra. Aš filosofškai žvelgiu į visa tai. Vadovaujuosi sąžine ir tuo, kas būtų Lietuvos žmonėms geriausia: laikytis Konstitucijos, įstatymų, nes tai yra valstybės pagrindas, ir siekti gerovės žmonėms. Baigdamas savo kadenciją, galiu ramia sąžine kiekvienam lietuviui pažiūrėti į akis ir pasakyti: padariau tai, ką galėjau, kuo tikėjau, turėdamas vieną tikslą: kad mūsų valstybė ir toliau kiltų.

Šiuo metu išgyvename didelį sunkmetį, populiariai visame pasaulyje vadinamą krize, kuri neplenkė ir Lietuvos. Bet tiesioginių skaudžių smūgių dar nesame išgyvenę, ir turiu vilties, kad dabartinė mūsų vidaus politikos kryptis – taupymas – pagelbės išvengti stipresnių smūgių, kurie skaudžiai paveiktų bendrą mūsų valstybės gerovę, tuo pačiu ir mūsų žmones. Taupymas, vadinamasis diržų susiveržimas, ir tikslus padėties įvertinimas leis išsilaikyti mūsų valstybei, kad ji patirtų ne krizinį, o tik sunkesnį laikotarpį. Mūsų tauta istorijoje išlaikė daug didesnių išmėginimų: Sibiro tremtį, kalėjimus, išeivijai išbandymus kurti gyvenimą iš naujo. Ir visi atsilaikė. Atlaikysim ir šitą sunkmetį. Svarbu, kad žmonėse būtų nuoširdus optimizmas, nuoširdus pasiaukojimas, o ne nusi-teikimas gyventi nihilistine dvasia ir visame kame matyti vien blogybes...

Deja, prie to nihilizmo prisideda ir gausi mūsų žiniasklaida – bendrapolitiniai laikraščiai, televizija, internetas. Tad ir klausiu Jūsų: ką Jūsų nuomone, mūsų valstybei žada 2009-tieji metai? Ar mūsų

žmonės nėra perdėtai bauginami ta krize lyg maži vaikai koku nors baubu? O gal vadinamoji krizė padės kai kuriems piliečiams atsipeikėti nuo, švelniai tariant, „persivalgymo“ daiktais ir kitokiais malonumais?

Viena buvo savo gyvenimą remti tik materializmu, kuriuo pastaruosius keletą metų spindėjome. Tas laikotarpis pasikeitė. Gal dabartiniame sunkmetyje sužibės kitokių vertybių skalė. Gal

išskirti, parodyti visuomenei, kad ji savyje turėtų daugiau pasitikėjimo ir pasididžiavimo savo tauta ir jos laimėjimais.

Prezidentūros komanda, atrodo, išlaiko didžiausią rimtį tarp kitų mūsų politikos aukštųjų institucijų. Ar esate patenkintas savo komanda? Ar ji galėtų būti ryškesnė, kompetentesnė, drąsiau reiškianti valstybės politikos uždavinius?

Be abejo, dabartinė komanda yra kompetentinga. Kompetencija pasireiškia tuo, kad per visus penketą metų nebuvo nė vieno rimtesnio priekaišto komandai dėl jos padaryto darbo – rekomendacijų Prezidentui, kurios pavirsdavo mano dekretais. Manau, kad ši komanda iškeldavo visuomenei aktualius klausimus, reaguodama į Seime ruošiamus įstatymus, įvertindama jų teigiamą ar neigiamą poveikį visam mūsų politiniam-visuomeniniam gyvenimui. Kaip to patvirtinimą galėčiau nurodyti, kad iš Seime priimtų įstatymų keturiasdešimt aštuonis Prezidentas vetavo ir grąžino Seimui persvarstyti. Ne visus veto Seimas priėmė. Bet tai jau jo atsakomybės tautai tiesioginis prisiėmimas.

Dėl drąsos... Galima buvo ir drąsiau pasireikšti, nors iš anksto aišku, kad tos drąsos rezultatai būtų įvertinti neigiamai. Reikia ieškoti kompromiso. Kaip ten bebūtų, politika yra kompromisų menas. Kadangi visuomenė Prezidentūrą, kaip instituciją, vertina teigiamai, galiu tik pasidžiaugti ir pasididžiuoti savo komanda. O kad ne visi mus myli, iš dalies tai ir gerai. Tai rodo mūsų stiprumą ir nepriklausomybę.

Dėl būsimos biudžeto padarinių sunerimę kultūrininkai – didėja PVM, mažėja lengvatų spaudai, knygoms, koncertams. Turbūt būtų teisinga diferencijuoti kultūros darbuotojus – bibliotekininkus, muziejininkus ir kitus, tyliai, bet kilniai dirbančius kasdienį darbą, ir tuos šoumenus, kurie puikuoja „žvaigždžių“ ir „žvaigždučių“ vaidmeniu ir dideliais honorarais. Dabar visi sumetami tarsi į vieną katilą. Bet ar realiai įmanoma kokia nors diferenciacija, kai kalbama apie finansus? Ar galima išsijoti ir atskirti grūdus nuo pelų?..

Nemanau, kad pinigine išraiška būtų galima skirti pelus nuo grūdų. Kultūra yra išliekamoji vertybė, ji parodo tautos subrendimą, kūrybingumą ir talentus. Pramoginė kultūra yra nedaloma mūsų gyvenimo dalis, tačiau negalėčiau tradicinę, klasikinę kultūrą pastatyti vienon greton su pramogine, vienadiene. Jei šį klausimą bandom gvil-dinti sunkmečiu, reiktų skirti tuos du dalykus. Bet visa kultūra visais laikais buvo ir ateityje bus valstybės remiama. Tik remiant turi išlikti prioritetai. Jei šiandien susilaukiame priekaištų, kodėl vieni yra remiami, o kiti ne, taip atsitinka dėl to, kad nėra aiškos valstybinės kultūros politikos. Tada ir prasi-deda ginčai: kodėl vieni remiami, kiti ne. Tie ginčai tęsis tol, kol nebus priimtos taisyklės, pagal kurias gyvensime. Visuomenė savo gyvenimą kol kas grindžia materializmu, o ne kultūros vertybėmis.

Jau kelintus metus, ypač tarp Amerikos lietuvių, netyla diskusijos ir net akcijos dėl dvigubos pilietybės. Kreiptasi į Jus, į Seimą, apeliuota į prigimtine

Nukelta į 5 pl.

Džojos Barysaitės nuotrauka

grįšime prie klasikinių vertybių, prie filosofinio reikalų sprendimo, suvoksime, kad yra dalykų, kuriuos reikia išgyventi. Gal tai sustiprins mums pasitikėjimo savimi dvasią. Ko labiausiai pasiilgstu jaunojoje kartoje, ko jai labiausiai trūksta? Pasididžiavimo savimi ir savo tauta, jos kultūra ir jos pasiekimais. Paminėjote žiniasklaidą. Manau, kad tiksliai ją vertinate. Mano požiūris į ją panašus, aš jaudinuosi dėl žiniasklaidos būsenos. Drįstu pasakyti, kad kone po dvidešimties nepriklausomos Lietuvos metų nėra nė vieno bendrapolitinio laikraščio, kuris būtų pasiekęs europinį ar pasaulinį lygį. Tai irgi vienas iš mano didžiųjų nusivylimų šalia kitų krizių.

Ir kai nėra tokios žiniasklaidos, kaip žinių šaltinio, nelabai daug ko gali tikėtis ir iš visuomenės. Jei pasižiūrėsime į kiekvieno laikraščio keletą pirmųjų puslapių, o ypač pirmąjį puslapį, per pastaruosius metus nerashime aprašyto nė vieno įvykio, teigiamai įvertinančio faktus, reiškinius ir leidžiančio mums jais pasidžiaugti, pasididžiuoti. Laikraštis – tai veidrodys, kuris pasako, kuo maitinama visuomenė.

Nors ir išsakydamas šį savo nusivylimą, noriu štai ką pabrėžti: Lietuvos gyvenime yra be galo daug skaidrių ir gražių momentų, puikių pasiekimų ir kultūros, ir mokslo srityje. Deja, apie tai nedaug kas kalba, nedaug kas tą girdi ir mato. Ir iškyla labai svarbus uždavinys šią gyvenimo sritį

Laiko portretas su kulka širdyje

Aldonos Žemaitytės ir Renatos Šerelytės pokalbis

Tokį pavadinimą norėčiau duoti mūsų pasikalbėjimui su Renata Šerelyte. Sakysite pretenzingas? Gal iš pirmo žvilgsnio taip ir atrodytų... Bet ji man kužda naujasis Renatos romanas „Mėlynbarzdžio vaikai“. Romanas – laiko ir mūsų visų biografija, nors autorė nesipurto, kad jame yra nemažai autobiografinių momentų. Niūraus laiko negražus portretas, kuriame, lyg kokiame žmogiškame pavidale, užstrigusi kulka. Ji galbūt aprandėjusi, gal užpūliavusi, o gali ir grėsmingai tikėti kaip laikrodis, pasiruošusi bet kada nusitaikyti į mus.

Gal mums ir nepakenčiamai sunku, kad ši knyga – apie bent dvi sovietmečio kartas, t.y. apie daugelį iš mūsų. Kad mes ir mūsų kaimynai esam tokie, kokius suformavo režimas, nejučia įsibrovęs į smegenis lyg vėžys ir išsikerojęs visose mūsų ląstelėse taip plačiai, bet nepastebimai, kad atrodo, jog su juos susigyvenome lyg su prietelingu kaimynu. Režimas išnyko tik fiziškai, bet mūsų sielose paliko savo iškreiptą atvaizdą. Įdagą, kurio neatsikratys dar kelios kartos.

Renata Šerelytė savo knygos siužetą grindžia vienos šeimos gyvenimo ir santykių peripetijomis, metaforiškai pasinaudodama pasaka apie Mėlynbarzdį ir jo nugalabytas žmonas. Gana šiurpus ir liūdnas siužetas. Rašytojos stiliui būdingos metaforų kaskados užgriūva lyg krioklys ir leidžia kalbėti apie lietuviškąją autorės surrealizmą ar magiškąją realizmą. Kai kuriose vietose jų tiek gausu, kad skaitytojui ima svaigti galva, bandant įvertinti rašytojos santykį su vaizduojamais personažais ir su fonu, kuriame piešiamas ir jų, ir laiko portretas. Kalbos turtingumas ir poetiškumas sušvelnina tą niūrų sovietinį peizažą, skatindamas teirautis rašytojos, kas ją atvedė į tokio gyvenimo, jos herojų ir

Renata, kiek sutampa Jūsų fantazija ir gyvenimo tikrovė romano siužetinėse istorijose? Ar tai, ką mes suprantame kaip perkeistą, meninę tikrovę, Jus išlaisvina nuo sunkaus, kartais neištveriamo gyvenimo patyrimo?

Tos siužetinės linijos, iliustruojančios tikrovę, neretam skaitytojui yra įdomiausias dalykas grožinėje literatūroje. Tačiau literatūra nėra tikrovė. Niekas nežino, ką iš tikrųjų jautė ir kaip mąstė žmogus, kurį rašytojas pasirinko savo prototipu. Kokie sapnai ir kokie vaizdiniai jį lankydavo. Netgi gana kruopščiai atpasakoti, tie vaizdiniai vis vien nebus autentiški. Todėl literatūros kūrinys visų pirma yra rašytojo vaizduotės vaisius. Be abejonės, dar prisideda jo „moralinė filosofija“ (ši terminą mėgo vartoti puiki britų rašytoja, kurią labai mėgstu, I. Murdoch), tam tikra gyvenimo ideologija, asmeninės literatūrinės simpatijos... Taigi sakčiau, kad mano vaizduotė ir gyvenimo tikrovė mano romane labai skiriasi savo autentiškąja gelme. O kas gi tuomet sutampa?.. Paviršius, prototipų išorė, tam tikros situacijos... Labai nedaug kas sutampa. Užtat su savotiška baime žiūriu į žmones, kurie labai nori būti „aprašomi“, ir, aišku, aprašomi gerai (esu gavusi tokį pageidavimą iš savo dėdės). Bet juk tai praktiškai neįmanoma. Ne toks yra literatūros uždavinys. „Gerai aprašymai“ – daugiau viešosios erdvės objektai. Ypač jei tai susiję su politika ar verslu. Užtat praktinės vertės literatūra beveik neturi. Bet, tiesą pasakius, neži-

nau, ar ištverčiau šią tikrovę, netikėdama, kad egzistuoja kita, perkeista vaizduotės ir tikėjimo.

Kiek įtakos rašytojo kūrybai turi pasąmonės galia? Kokia yra sapnų, kaip nekontroliuojamų pasąmonės vaizdinių, įtaka įkvėpimui ir apskritai rašymo procesui?

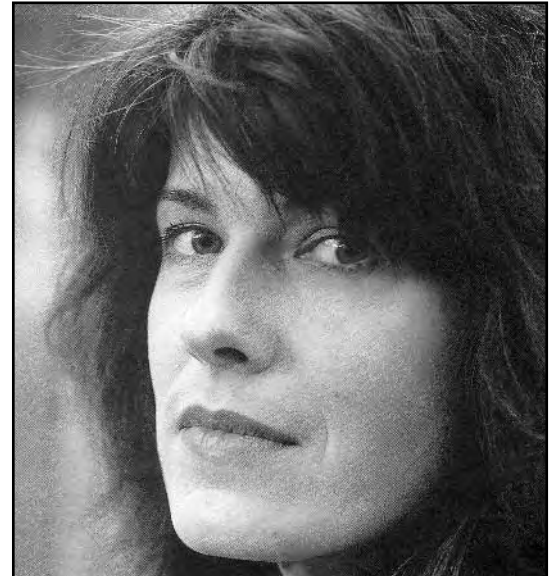
Pasąmonės ir sapnų gelmė mane seniau labai žavėjo, buvo tiesiog užvaldžiusi. Kai pažvelgiu į ankstyvesniasias noveles, matau, kiek jose sapnų, kiek sapniškų metaforų ir vizijų... O dabar labai džiaugiuosi, kad žmogui duotas toks stebuklas, kaip prabudimas iš miego, tikrovės suvokimas ir jos apmąstymas. Nes juk sapne nemąstai – esi savo tamsių pasąmonės gelmių belaisvis. O pasąmonė man iš dalies siejasi su tamsiaisiais chaoso vandenimis, kai dar nebuvo sukurtas pasaulis. Ir būtent Prabudimas, o paskui jau Žodis ir Veiksmas leido Dievui sukurti pasaulį ir žmogų. Užtat dabar iš sapno dažnai išneriu kaip iš nesukurto pasaulio gelmių.

Sapnų pobūdį įtakoja gyvenimo realybė, kuri galbūt visai ne tokia, kokią manėsi sukursias Kūrėjas. Užtat sapnų pasaulis neretai baugus, pilnas įspėjimų, fobijų ir baimių, kurios turi savybę neištirti dienos šviesoje, užtat mes dar ilgai jas atsiename ir gyvename baimėje, nerimastyje. Labai reta sapnų, kurie siųstų metafizines žinias. Kurie būtų nelyginant pranašingi regėjimai. Bet galbūt tai ir natūralu – juk žmogus šiandien kaip užterštas kanalas, kad jį pasiektų metafizinė žinia, jis turi išsivalyti, tapti tyras. Kunigo Juliaus Sasnausko knygoje „Malonės akrobatika“ skaičiau sukrečiantį vienos moters sapno liudijimą: ji regėjusi, kad visa Lietuva dūsta po apverstos valtys dugnu, dar, atrodo, ir dervuotu.

Užtat į sapnus kaip į nekontroliuojamą įkvėpimo šaltinį žvelgiu atsargiai. Žinoma, galima parašyti bestselerį pagal savo susapnuotus košmarus. Bet kokia tokios knygos esmė?.. Išlaisvinti iš po valtys dugno?.. Ar uždrėbti dar daugiau dervos?.. Kad kvėpuoti būtų dar sunkiau?..

Ar norint viešumon iškelti tuos slaptuosius sielos užkaborius, kuriuos kūrėjas apšviečia per savo kūrinis, reikia didelės profesinės drąsos? Ar galima sakyti, kad tai yra planinga sau išsikelta užduotis? O gal tai spontaniškas kūrybinės energijos prasiveržimas?

Parašyti sąžiningai knygai visuomet reikia drąsos. Nebijoti, kad neįtiksi skaitytojui, kad jis tavęs nesupras, kad nepirks, kad gali įsižeisti.... Man atrodo, kad literatūra ir rašoma tam, kad sukrėstų, supurtytų, kad „įžeistų“. O ne tik maloniai aptarnautų ir suteiktų malonumą (nors tokių knygų nepeikiu – pati mėgstu profesionaliai parašytas fantastikos knygas ir detektyvus, pvz., A. Conan Doyle'ą, A. Christi, G. K. Chestertoną, S. Lemą, A. Clarką, R. Bradbury ir kt.).

Renata Šerelytė.

Arūno Baltėno nuotr.

Profesinė drąsa šiuo atžvilgiu susijusi su slaptingomis jėgomis, kuriuos Jūs, Aldona, vadinate „kūrybiniu proveržiu“. Galiu tikrai pasakyti, kad egzistuoja valandėlės, kai jaučiu ir suvokiu, jog rašymas tikrai nėra vien profesija ir ištreniruoti rašymo įgūdžiai, kad tai tikrai kažkas daugiau. Tarsi toks tiltas, nuo kurio žiūrėtum į bedugnę, ir nuo atsivėrusio vaizdo svaigtų galva. Būtu ir baisu, ir džiaugsminga, ir liūdna...

Kokia literatūra, apskritai menas, Jums yra sielos atgaiva, Jūsų kūrybinės energijos ir įkvėpimo maitintojas?

Labai mėgstu realistinę XIX a. anglų literatūrą, pavyzdžiui, Ch. Dickensą. Dabar Lietuvoje pasirodė nauji jo knygų leidimai – ir „Oliverio Twist“, ir „Didžiųjų lūkesčių“, ir „Pomirtinių Pikviko klubo užrašų“. Labai džiaugiuosi jais. Vaikystėje praričiau bene visas prieinamas H. Balzaco ir V. Hugo knygas (net keturių tomų Hugo „Vargdienius“ perskaičiau per porą dienų!). Neprilygstamais rašytojais, ištobulinusiais novelės žanrą, laikau E. A. Poe ir G. de Maupassant'ą. Suminėti visus rašytojus, padariusius įtaką ir sujaudinusius, tikrai neįmanoma. Juk yra dar ir E. Dickinson, ir I. Murdoch, ir Lazdynų Pelėda...

Vertinu meną, kuriame yra to, kas, sakoma, priverčia sudrebėti. Kai pagaugai nugara nubėga. Kai ir šiurpu, ir gražu. Tai universalus apibūdinimas ir tiek pat tinka ir klasikais, ir avangardui, ir liaudies menui. O juk po šiomis sąvokomis, kaip tenka dažnai įsitikinti, dažniausiai mėgsta slėptis kičas ir mėgėjiškumas.

Esate parašiusi ir išleidusi nemažai knygų vaikams. Kam smagiau rašyti – vaikams ar suaugusiems?

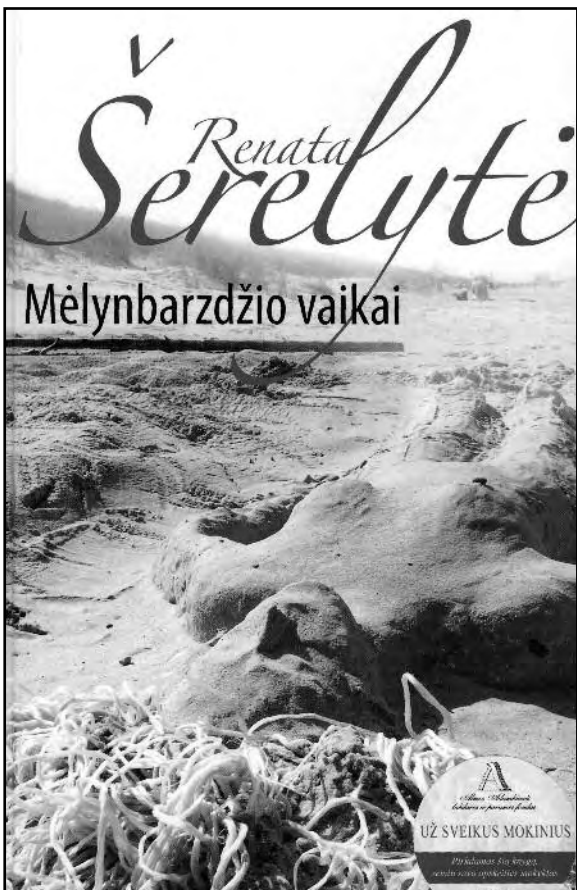
Vaikams rašyti kur kas sunkiau. Čia nepasislėpsi už tuščių sąvokų, už nereikalingų žodžių. Nepasisemsi įkvėpimo iš aplinkos ar iš brendžio butelio. Visa tai, kas netikra, kas dirbtina, šioje srityje labai išryškėja. Jeigu rašydamas literatūrą suaugusiems gali pasislėpti už gražaus kalbėjimo ar kokios nors miglotos filosofijos vyniojimo, čia nepasislėpsi niekur.

Antra vertus, vaikams rašyti kur kas smagiau. Pati pasijuntu besanti vaikas, ir man vėl smalsu tyrinėti šį pasaulį ir kurti kitus.

Ką manote apie lietuvių literatūros būklę apskritai, kas joje žadina gerus jausmus, o kas kelia nerimą?

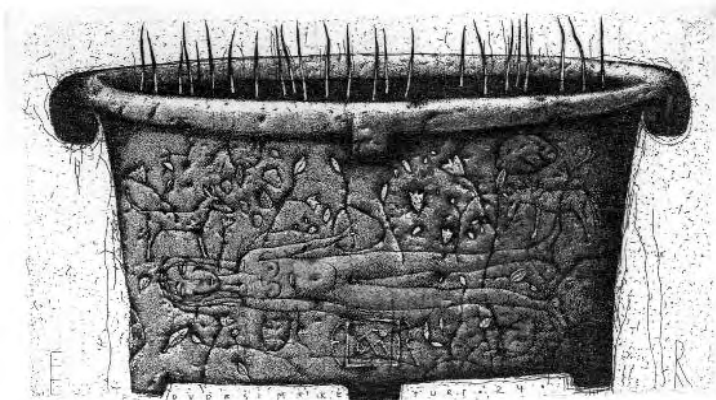
Nors kai kurie radikalūs kritikai šaukia, kad lietuvių literatūra anemiška, davatkiška, puritoniška ir taip toliau, ir dar gražiau, man jos būklė atrodo ne tik neblogo, bet ir daug žadanti. Tikrai yra ką rinkti į geriausių knygų penketukus ir

Nukelta į 5 psl.

Egidijus Rudinskas: vizionieriško pasaulio stebėtojas

Visą Rudinsko kūrybą galėtume laikyti literatūrine, grafiškai siekiančia pranešti žinią, perteikti mintį, idėją. To nesibodi pripažinti ir pats autorius, liudydamas poetinės minties neišvengiamybę savo kūryboje, poezijos sužadintos vaizduotės nerimą ir norą išsivaizdinti. Šitai atviriausiu būdu yra perteikta ofortuose, iliustruojančiuose poetinį žodį: Alfonso Maldonio *Artėjimas*, 1991; Dalios Saukaitytės *Spalio laukas*, 1997; Tautvydos Marcinkevičiūtės *Gatvės muzikantas*, 2001, *Dėkoju už alyvas*, 2005; amerikiečių autoriaus H. L. Hixo poezijos tekstų iliustracijos (1992–1998). Daugelį jų vienija atpažįstamas Egidijaus braižas vaizdą vesti tariamo žodžio link. Taip žodis ir reginys susijungia lengvai perskaitomoje tikrovėje, suliejančioje plastinę reprezentaciją ir lingvistinę užuominą. Nepaisant to, kad piešinys iš dalies gyvena savarankišką gyvenimą, atotrūkių tarp teksto ir vaizdo nėra – tai regimu vaizdu aprašyta mintis. Neretai tekste šmėžuojantys materialaus pasaulio reikšminiai daiktai,

Dvidešimt keturi. 1999. Ofortas. 12x32

me yra ne tik susijusi, bet ir reikšminga XX a. pabaigos–XXI a. pradžios lietuvių kultūros, meno atgimimui ir jos tapsmui. Tuo pat metu tai ne-trukdo jos visuotinumui – būdingas vizionieriškas pasaulio, dvasinės ir meninės sąmonės harmonijos siekimas randa savo vietą globalaus pasaulio universalume.

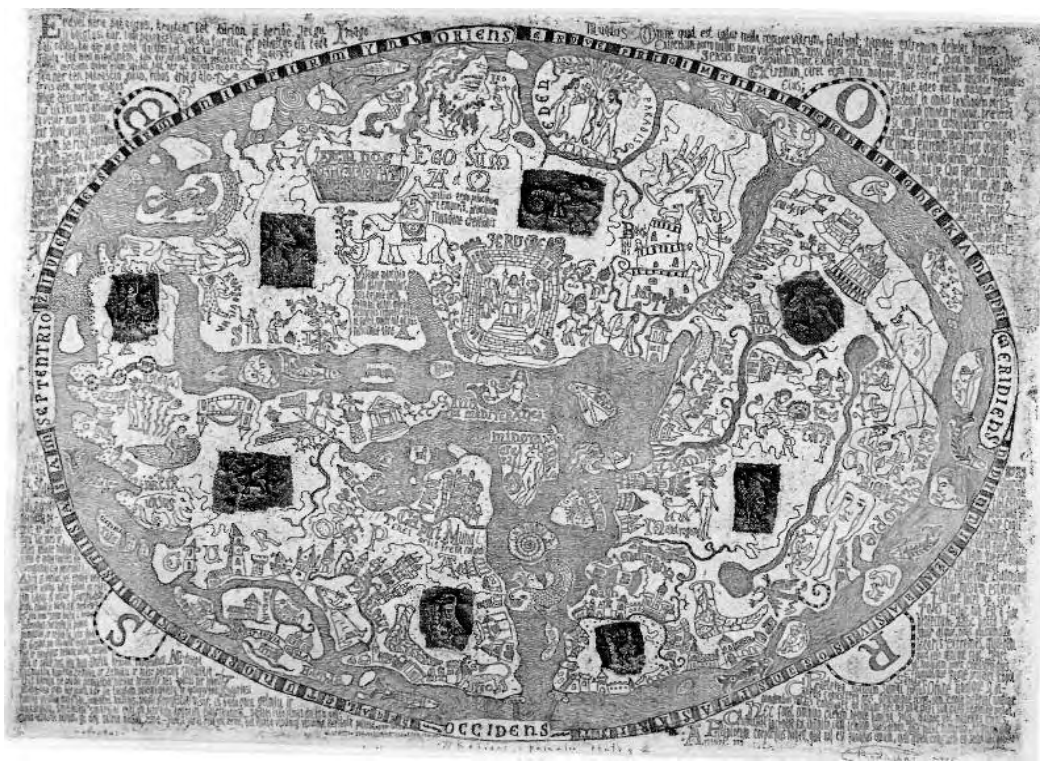
Jūratė Tutlytė

Tolimas miestas

Šimtas metų praėjo, o aš vis dar keliauju. Aš niekaip negaliu surasti to miesto. Jis labai toli, o aš nežinau, kuria kryptimi eiti. Jis vaidenasi už kiekvieno posūkio, dieną pasirodo mirazuose, o naktį – sapnuose, bet išnyksta, kai tik pabandau padėti koją ant gatvės grindinio. Aš galiu suskaiciuoti bažnyčių bokštus ir nupiešti varpinės siluetą kojos pirštu smėlyje, bet kai noriu atidaryti duris ir įeiti į vidų, randu tik smėlį, byrantį tarp pirštų.

Aš klausinėju praeivių, kaip surasti savo tolimąjį sapnų miestą, bet visi jie rodo į skirtingas puses.

Galų gale mano jėgos išseko ir aš numiriau, ištiesiau savo pavargusias kojas ant smėlio. Tada jie visi susirinko ir kalbėjo: koks keistuolis – visą gyvenimą niekur nebuvo kojos iš savo miesto iškėlęs, bet taip jo ir nesurado...

Kelonė į pasaulio centrą. 2005. Ofortas. 50x65

„Iš dulkės kilęs dulke pavirsi“

Šioje lakoniškoje frazėje iš Biblijos sutelpa ir pasaulio sąrangos esmė, ir individo egzistencijos apibendrinimas. Šios minties iliustravimui labiau tinka smėlis, kurio dalelės yra švarios kaip atomai, be jokio skonio ir kvapo, primenančio apie tai, kuo anksčiau yra buvęs smėlis. Jis yra švarus ir neutralus. Iš jo galime be jokio pasipriešinimo suformuoti kokią nors mums patinkančią struktūrą ir vėl ją sugriauti. Smėlis yra nenugalimas, nes lengvai pasiduoda bet kokiai jėgai, jis nesipriešina, todėl negali pralaimėti.

Kai žiūriu į smėlį, pro akis praplaukia ištisos virtinės asociacijų. Tai ir senovės miestai, kurie buvo sugriauti ir pavirto į smėlį. Tai ateities miestai, kurie dar bus pastatyti. Tai ir praeinančių pro šalį žmonių pėdsakai, kurių laiką dar saugantys pėdų šilumą ir išnykstantys po vėliau einančiųjų kojomis. Tai kartu laikinumas ir amžinybė.

Kai aš buvau aklas ir kurčias,
miegas atėjo pas mane.
Kai aš buvau toks svetimas
ir neradau kelio į pasaulį,
daiktai pas mane atėjo patys,
miegas nusileido ant manęs kaip
rankos,
kurios man iškrito iš rankų,
kaip vokai man užkrito ant akių,
taip miegas užkrito ant manęs
ir prisilėgė,
kaip moka tik miegas.
Kai užmigo mano akys,
aš pamačiau saulę atsispindint
auksiniuose žuvų žvynuose,
kai jos tingiai judėjo gilumoje.
Kai užmigo mano ausys,
aš išgirdau kosmoso muziką:
ritmingai kvėpavo visata.
Kai aš išgirdau Paukščių Taką
įkvepiant,
man beliko tik iškvėpti:
mano plaučiai jau miegojo.
Ir, ko niekada anksčiau nebuvo,
aš pažinau pakrantės akmenukų
prisilietimą
prie basų pėdų.
Mano miegančios kojos
glostė visos žemės dulkėtus kelius
ir pėdsakai pasiliko.
Ant žemės ar ant padų?
Ir kai pagaliau miegas išvadavo
mano širdį,
tikros meilės tiltas
sujungė Tave ir mane.

Pokalbis su Lietuvos Respublikos Prezidentu

Atkelta iš 2 psl.

teisę ir kitus dalykus. Pastarųjų dienų Konstitucinio Teismo išaiškinimai turėtų padaryti galą tiems ginčams. Labai prašau pakomentuokite pastarojo meto sprendimus.

Dvigubos pilietybės klausimas yra labai jautrus. Seimas buvo priėmęs pilietybės įstatymą, įteisinantį galimybę greta kitos šalies pilietybės turėti ir Lietuvos piliečio pasą. Tai netenkino didelės dalies išeivijos, todėl šį įstatymą vetavau. Mano sudaryta darbo grupė, žinodama visus tuos sunkumus, pastaruoju metu pasiūlė rekomendacijas, kurios dar nėra pateiktos Seimui kaip mano siūlymas priimti naują įstatymo redakciją. Tas siūlymas visų suinteresuotų pusių turėtų būti lengvai įsisąmonintas dėl savo paprastumo. Beje, koks įstatymas bebūtų priimtas, jis turi remtis dabartine Lietuvos Konstitucija.

Remdamasis savo asmeniniu požiūriu, norėčiau, kad kiekvienas, save pripažįstantis lietuviu, turėtų Lietuvos pilietybę. Deja, ir kitos valstybės, ir Lietuva savo Konstitucijose yra nustačiusios tam tikras normas. Mūsų darbo grupė siūlo labai aiškų sprendimą: visi Lietuvos piliečiai, kurie iš

Lietuvos buvo ištremti ar išvyko laikotarpiu nuo 1919 metų iki 1990 m. kovo 11 d., taip pat kelių kartų jų palikuonys išlaiko Lietuvos pilietybę.

Tie Lietuvos piliečiai, kurie laisva valia dėl įvairių priežasčių paliko Lietuvą po Nepriklausomybės atkūrimo 1990 m. kovą, turi apsispręsti, nes mūsų Konstitucija neleidžia turėti dviejų valstybių pilietybės. Jei jie, nuvykę į kitą valstybę, savanoriškai pasirenka kitos valstybės pilietybę, aišku, kad Lietuvos pilietybę praranda. Tačiau jų vaikai, gimę užsienyje, išsaugo teisę turėti dvigubą pilietybę.

Vadinamieji emigrantai JAV ar kitose valstybėse gali gyventi ir dirbti su Lietuvos pasu, išlaikydami Lietuvos pilietybę. Jos netenka tik tuo atveju, kai savanoriškai jos atsisako. Panašiai bus ir su atvykusiais į Lietuvą su Amerikos pasu. Jie galės gyventi, mokytis, imtis verslo, turėdami Amerikos pilietybę, bet greta to gaus vadinamąjį tautybės pasą. Vienintelis dalykas, ko jie negalės daryti, turėdami tautybės pasą, – negalės balsuoti Seimo ir Prezidento rinkimuose.

Iš tikrųjų tai didelės lengvatos, kurios turėtų patenkinti mūsų išeiviją. O artėjant Vasario 16-tajai, ko linkite savo tautai Lietuvoje ir pasaulyje? Ko labiau-

siai trokštate, baigdamas paskutiniuosius savo kancencijos metus?

Per aštuoniolika Nepriklausomybės metų esu vienintelis Prezidentas, kuriam tauta suteikė teisę ir laimę būti valstybės priešakyje pusę jos nepriklausomybės gyvenimo. Norėčiau, kad sulig kiekviena nauja diena mūsų žmonėse, jaunojoje kartoje stiprėtų pasididžiavimas savo tauta, stiprėtų patriotizmas, noras, kad kiekvienas Lietuvos žmogus siektų gerovės ir kad turėtų galimybę jos siekti. Svarbiausia, kad Lietuva ir toliau ryžtingai dalyvautų tarptautinėje politikoje, o tam galimybės yra didelės, nes esam pripažinti tarptautiniu mastu ir dalyvaujam visur kaip lygiateisiai nariai: ir Europos Sąjungoje, ir kitose tarptautinėse organizacijose. Linkiu, kad mano tautiečiai išliktų nuoširdžiais lietuviais ir kad Lietuva jiems būtų brangiausia, nesvarbu, kur jie gyventų – net ir turėdami kitą pilietybę.

O ir visi Jus gerbiantys, Jums gera linkintys žmonės dėkoja už Lietuvos prestižo įtvirtinimą Europoje ir pasaulyje. Būkite laimingas visur ir visada.

Kalbėjosi **Aldona Žemaitytė**

Žemaičių žemės rūpintojėliai

Žymus žurnalistas, kraštotyrininkas ir fotografas Bernardas Aleknavičius pusę amžiaus fotografavo Žemaitijos liaudies meną, jo kūrėjus. Sulaikė daug neigiamų ir fotografijų, kurias ilgai sistemino, rašė apibendrinamuosius straipsnius. Rezultatas – fotoalbumas „Žemaičių žemės rūpintojėliai“, kurį išleido klaipėdiškė leidykla „Eglė“.

sugadinta. Jie išliko tik uolaus žurnalisto, kraštotyrininko Bernardo Aleknavičiaus fotografijose, neigiamuose, kurie, saugiai kataloguoti, turi ir datas, ir adresus.

Didžiausias idealizmas bei neblėstanti Lietuvos meilė – taip trumpai nusakytinas B. Aleknavičiaus gyvenimas ir kūryba. Jo dokumentinės ir publicistinės kūrybos herojai – Kristijonas Donelaitis, Ieva (Èvè) Simonaitytė, Vydūnas, Adomas Brakas, Zanavykų krašto šviesuoliai. Šioji

foto apybraiža – tryliktoji nepailstančio patrioto knyga. Jos skaitytojas ir žiūrovas gali būti kiekvienas iš mūsų. „Žvelgi į žemaičių žemės rūpintojėlius ir susimąstai. Koks tai platus ir gilus kultūros klodas. Tai sunkiai suvokiamo tautos nueito kelio dalis. Rūpintojėliuose – žmonių gyvenimai. Jų likimai. Nė viena Marija Sopulingoji, nė vienas Jonas Krikštytojas ar kuris kitas šventasis neatsirado be priežasties. Visi jie turi savo istorijas. Tik gaila, kad apie tai mes žinome labai nedaug. Šį tą žinome apie didžiuosius žemaičių rūpintojėlius: Dionizą Pošką, Simoną Stanevičių, Simoną Daukantą, Motiejų Valančių, Jurgį Pabrėžą. O ką mes žinome apie kaimo dainorėlius, pasakorius, diev-

dirbius, turtinuosius mūsų kalbą, taurinuosius dvasią, puošusius gyvenimą? Deja, deja... Tik jaučiame, jog tai mūsų praeitis, vaidilų kanklių skambėjimas, senolių pasakojimas apie garbingą tautos praeitį.

Prieš ‘raudonąją tvaną’ Žemaitijoje kaip niekur kitur buvo gausu kryžių, koplytstulpių, koplyčių, koplytėlių, kur gyveno rūpintojėliai, Nukryžiuotieji ir Nazariečiai, Marijos Maloningosios ir Marijos Sopulingosios, šv. Jonai Nepomukai ir šv. Flo-

rijonai, šv. Onos ir šv. Barboros. Ir visi šie šventieji bei šventosios turėjo savo šventę – Visų Šventų dieną. Saugojo gyvulius nuo ligų, javų laukus – nuo gamtos nelaimių, o dainose apdainuotus žydruosius linelius – nuo įvairių kenkėjų” – foto apybraižos įžangoje rašo Bernardas Aleknavičius. □

Laiko portretas...

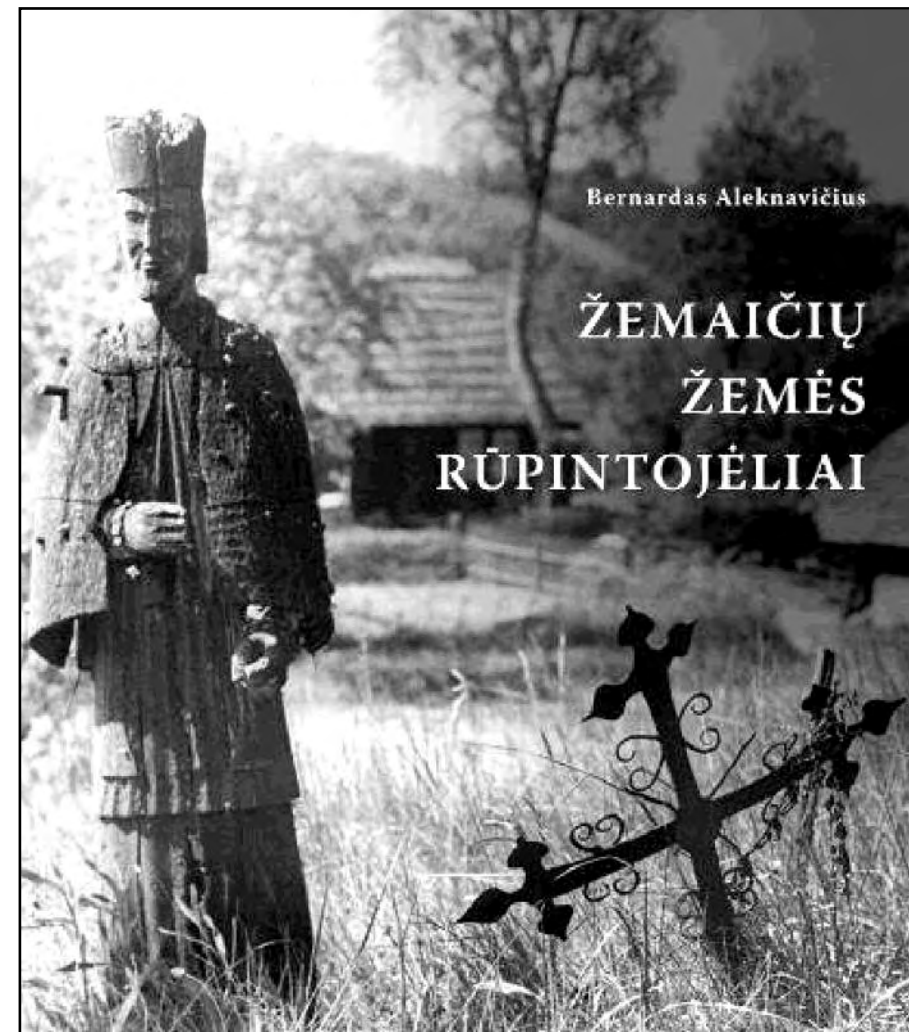
Atkelta iš 3 psl.

dešimtukus, apdovanoti literatūrinėmis premijomis, kurių Lietuvoje tikrai nemažai. (Labai džiaugiuosi nauja, garbinga ir solidžia literatūros premija, kurią įsteigė Liudo Dovydeno sūnus Jonas Dovydenas ir kurios pirmuoju laureatu pernai tapo rašytojas Romualdas Granauskas). Praėjus esė bumui, atsigauna novelės žanras, o ėmus sveikti nuo „euroromano“ bacilos, įdomiai skleidžiasi ir lietuvių romanas (paminėsiu L. S. Černiauskaitės „Benedikto slenksčius“, J. Melniko „Tolimą erdvę“, L. Gutausko „Daiktus“, S. Parulskio „Murmančią sieną“ tik kaip dalį vertų skaityti ir analizuoti romanų). O poezija – ji visuomet išlieka labiausiai įtempta styga. Visai nebaisu sakyti, kad turime puikių poetų, kurių ne vienas galėtų būti nobelistas.

Nekeiksiu ir marginaliosios, mėgėjiškosios literatūros. Jinai irgi turi savo gyvavimo ir sklaidos teisę, savo skaitytojų auditoriją.

„Mėlynbarzdžio vaikus“ ir dar vieną knygėlę vaikams pristatote Vilniaus knygų mugėje, kuri vyksta vasario 12–15 dienomis. Ko ta proga palinkėtumėte savo kolegoms?

Savo kolegoms palinkėčiau geros sveikatos ir kūrybinės sėkmės. Pačių paprasčiausių dalykų. Juk nesakysi – linkiu tamstoms susapnuoti košmarą ir parašyti pagal jį tokį bestselerį, kad knygynų perkamiausių knygų sąrašai ištisas savaites jūsų nepaleistų. Tie, kuriuos toks palinkėjimas nudžiugintų ir įkvėptų, vargu ar priklauso produktyviausių ir įdomiausių lietuvių rašytojų grupei. Nes geroje šiuolaikinėje literatūroje vien tik košmaro įtaiga nesivadovaujama. Taigi – daugiau tikrų, metafizinių žinių, daugiau oro, kad galėtume kvėpuoti, daugiau dangaus, o ne valties dugno virš mūsų visų. □

Plačios erudicijos autorius aiškina Rūpintojėlio esmę – tai gali būti ir rymanti pakelės skulptūrėlė, koplytėlė ir patriotiškas žmogus. Knygoje paaišduoti Kretingos, Skuodo, Mažeikių, Akmenės, Šiaulių, Plungės, Rietavo, Telšių, Kelmės, Šilalės, Šilutės ir Klaipėdos savivaldybių rūpintojėliai.

Tikriausiai pusės fotoalbumo atvaizduotų rūpintojėlių ir kitų tautodailės kūrinių šiame pasaulyje nebėra. Dalis sunyko, kita dalis išvogta, kita

Kudirkos ir Basanavičiaus gyvenimo ir veiklos paralelės

GINTAUTAS ČESNYS

Metų sandūroje, gruodžio 31 d., suėjo 150 metų, kai gimė Vincas Kudirka, gydytojas, poetas, muzikas, satyrikas, literatūros teoretikas ir vertėjas, visuomenės veikėjas, publicistas, „Varpo“ steigėjas ir redaktorius.

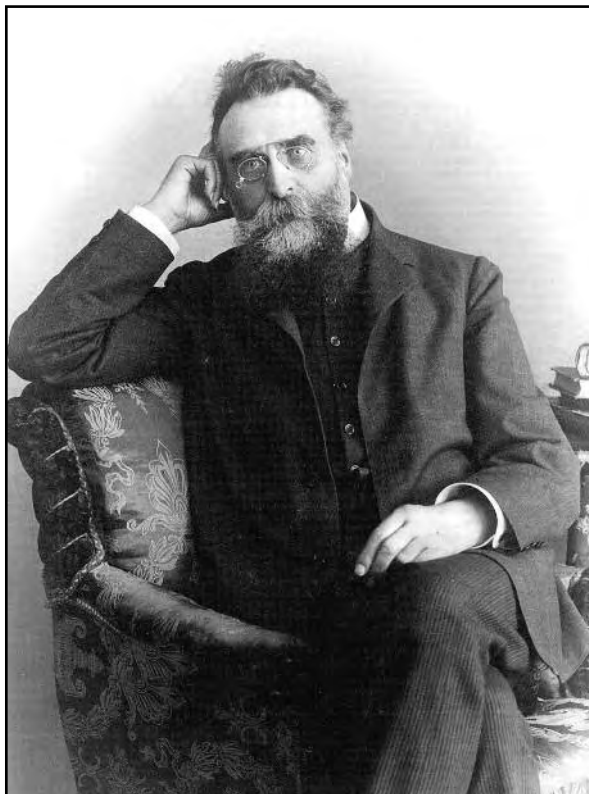
Ta proga pravartu apžvelgti ne tik jo, bet ir visos jo kartos, ypač gydytojų, nuopelnus pirmajam mūsų atgimimui, be kurio šiandieniniai mes nebūtume mes. Gydytojai paliko bene giliausius pėdsakus kovoje už kalbą ir kultūrą galbūt dėl dviejų priežasčių – dėl humanitarinio pačios profesijos pobūdžio ir dėl to, kad medicams, priešingai negu kitų profesijų aukštuosius mokslus baigusiems lietuviams inteligentams, buvo leidžiama verstis privačia praktika Lietuvoje. Taigi gydytojai buvo arti tautos, matė jos rūpesčius ir vargus, galėjo užjausti ir padėti. Paminėtinos tokios asmenybės, kaip Jonas Šliūpas (1861–1944), publicistas ir švietėjas, Petras Avižonis (1875–1939), įžymus okulistas, kalbos mokovas, vėliau Kauno universiteto rektorius, Vincas Pietaris (1850–1902), pirmojo mūsų istorinio romano autorius, Kazys Grinius (1866–1950), įžymus ftiзиатras, Lietuvos Respublikos prezidentas, Jurgis Šlapelis (1876-1941), knygius, Vilniaus lietuvių veikėjas, Vladas Nagevičius (1881–1954), archeologas, generolas, studentų medikų korporacijos „Fraternitas Lituanica“ įkūrėjas, Domininkas Bukantas (1873-1919), etnologas ir antropologas, Danielius Alseika (1881–1936), Vilniaus lietuvių bendruomenės veikėjas. Tačiau ryškiausi du patriarchai – Jonas Basanavičius ir Vincas Kudirka.

Jų gyvenimai ir darbai glaudžiai susiję dėl keleto priežasčių. Dvasiškai apvogta, nuskurdinta tauta neturėjo nei rašto, nei mokslo, nei aukštosios kultūros, laikėsi tradicine etnine kultūra, reikėjo visa tai sukurti, o svarbiausia – atgaivinti tautinį orumą, pasitikėjimą savo kūrybine galia. Tautinis atgimimas – renesansas – reikalavo ir visapusiškų, tiesiog renesansinio masto asmenybių, kokiomis ir buvo Jonas Basanavičius ir Vincas Kudirka. Kita vertus, tokiems darbams atlikti reikėjo ir tam tikros charakterio struktūros: talento, darbštumo, atkaklumo, atsidavimo, drąsos, ištvermės, analitinio proto ir daug žinių. Dviejų patriarchų istorinį vaidmenį tiksliai nubrėžia jau sakramentinis tapęs posakis, kad J. Basanavičiaus „Aušra“ prikėlė lietuvybei sulenkėjusį V. Kudirką, o V. Kudirkos „Varpas“ pažadino Lietuvą.

Sutapimas, kad abu iškilūs vyrai ir gimė, ir mirė metų sandūroje: lapkričio 16 d. mirė V. Kudirka (1899), lapkričio 23 d. gimė J. Basanavičius (1851), gruodžio 31 d. gimė V. Kudirka (1858), vasario 16 d. mirė J. Basanavičius (1927). V. Kudirka buvo septyneriais metais jaunesnis, tačiau mirė pačiame jėgų žydėjime – 41-erių metų, o J. Basanavičiui buvo lemta sulaukti senatvės (76-erių metų) ir Nepriklausomos Lietuvos atkūrimo.

Abu jie kilę iš Suvalkijos, kuri XIX a. antroje pusėje ir XX a. pradžioje buvo lietuvių kultūros ir politinės minties atgimimo židiny. V. Kudirkos gimtinė Paežeriai ir J. Basanavičiaus Ožkabaliai yra tame pačiame – Vilkaviškio – rajone apie 20 km atstumu viena nuo kitos. Abiejų tėvai – pasiturintys valstiečiai: Kudirkos turėjo apie 70 margų (apie 40 ha) ūkį, o Basanavičiai – apie 100 margų (50 ha). Taigi, abiejų tėvai išgalėjo sūnus leisti į mokslus.

V. Kudirka ir J. Basanavičius baigė vieną seniausių Lietuvoje Marijampolės gimnaziją. 1840 m. iš Seinų į Marijampolę buvo perkelta apskrities mokykla, kuri 1867 m. pertvarkyta į gimnaziją. Nors ji buvo lenkybės židiny, tačiau subrandino daug Lietuvos tautiniam atgimimui nusipelnusių asmenybių. Tai 1863 m. sukilimo ideologas Mikalojus Akelaitis (1829–1887), lietuvių kalbos mokytojų pirmtakai, ugde visos kartos lietuvių, Petras Arminas-Trupinėlis (1853–1885)

Jonas Basanavičius

ir Petras Kriaučiūnas (1850–1916), įžymus pedagogas Tomas Žilinskas (1840–1925), lietuvių bendrinės kalbos tėvas Jonas Jablonskis (1860–1930), vienas pirmųjų dramaturgų Antanas Vilkutaitis-Keturakis (1864–1903), rašytojai Antanas Kriščiukaitis-Aišbė (1864–1933), Motiejus Gustaitis (1870–1927) ir Kazys Puida (1883–1945), poetai Jonas Mačys-Kėkštas (1867–1902) ir Pranas Vaičaitis (1876–1901), publicistas ir mokslo populiarintojas Juozas Adomaitis-Šernas (1859–1922), įžymus teisininkas Petras Leonas (1864–1938), Lietuvos Respublikos prezidentas Kazys Grinius (1866–1950), palaimintasis Jurgis Matulaitis (1871–1927), įžymus aviatorius generolas Antanas Gustaitis (1898–1941), diplomatas Petras Klimas (1891–1969) ir kiti.

J. Basanavičius ir V. Kudirka gimnaziją baigė sidabro medaliu. Suvalkijos, kaip ir visos Lietuvos, ūkininkai laikė garbe, kad bent vienas sūnus taptų kunigu. Be religinio uolumo, tokia nuostata buvo susijusi su materialine nauda: kunigas paremdavo tėviškėje likusius brolius ir seseris. Abu vyrai neįjautė dvasininko pašaukimo. J. Basanavičiui pavyko įtikinti tėvus, o V. Kudirka, kad ir nenoromis, pakluso jų valiai ir pradėjo mokslus Seinų kunigų seminarijoje, tačiau antraisiais metais ją metė. Labai tiksliai sako V. Kavolis: „Kudirka, tiesa, savotiškai ‘paklūsta’ tėvui, vietoj konfesinio kunigo tapdamas tautos kunigu. Tautos reikalas jam taip šventas, kaip geram kunigui – religijos”.

Abu mūsų šviesuoliai, nors ir kukliomis lėšomis, uždariaudami pamokomis, o V. Kudirka ir perrašinėjimais savo dailiu braižu, siekė aukštojo mokslo: Jonas – Maskvos universitete, o Vincas – Varšuvos. Neaiškūs Vinco pasirinkimo motyvai. Kaip mokėsis Marijampolės gimnazijoje lietuvių kalbos, Maskvoje jis, kaip ir Jonas, galėjo gauti stipendiją, bet vis dėlto pasirinko Varšuvą.

Abu jie, turėdami humanitarinių polinkių, ėmė studijuoti filologiją, tačiau po metų perėjo į medicinos fakultetą. Pirmąja tokio žingsnio priežastimi abu nurodo prastą filologijos dėstymo lygį abiejuose universitetuose, praktiškesnės profesijos paieškas. J. Basanavičius dar nurodo, kad filologai profesorai Maskvos universitete persekiavo ir pašiepdavo studentus katalikus. Tačiau svarbiausias motyvas, greičiausiai, buvo tas, kad gydytojams, priešingai negu kitų specialybių inteligentams lietuviams, buvo leidžiama verstis laisva praktika savo Tėvyneje.

Nors ir atėję į mediciną be ypatingo pašaukimo, abu vyrai tapo gerais gydytojais. Daugiausia J. Basanavičius nusipelnė Bulgarijos medicinai: dirbo bendrosios praktikos gydytoju, vėliau – ligoninės direktoriumi, įkūrė Varnos kurortą, buvo

Vincas Kudirka

bulgarų sanitarinės organizacijos pradininkas, kunigaikščio Ferdinando asmens gydytojas. Pasak J. Tumo-Vaižganto, V. Kudirka buvęs prastas gydytojas, nemėgęs savo ligonių, mokslo žurnalus ant stalo laikęs tik norėdamas pasirodyti. Visai kitos nuomonės laikosi V. Kudirkos bendramokslis ir bendradarbis Jonas Staugaitis: „Beveik pusę metų begyvendamas V. Kudirkos bute ir padėdamas jam medicinos darbe, aš turėjau kuo geriausias progos iš arti prisiziūrėti jo, kaip gydytojo, darbuotę ir tą jo darbuotę įvertinti... ..V. Kudirka turėjo išigijęs pakankamai medicinos mokslo žinių ir prityrimo. Per tą pusmetį, per kurį man teko bendradarbiauti su V. Kudirka, nemažai brangintinių praktiškų patarimų ir nurodymų medicinos srityje esu gavęs iš jo...” Nereikėtų užmiršti ir tų sąlygų, kuriomis teko dirbti jaunajam daktarui: imperijos užkampis, klėtis – priėmimo „kabinetas”, pražliugę keliai, svetimtaučių gydytojų dažnai nesąžininga konkurencija. K. Grinius taip užrašė paties V. Kudirkos pasakojimą: „Atvažiuoja į Šakius valstietis su sergančia žmona, sustoja. Žydas, pamatęs ligonę, paklausia, ar ne pas daktarą atkeliauo. Sužinojęs, kad žmogus daktaro reikalingas, žydas klausia toliau: pas katrą daktarą žadi eiti – ar pas gerąjį, ar pas tą jaunąjį (suprask, V. Kudirką)?”

Abu gydytojai nusipelnė medicinos literatūrai. J. Basanavičius 1891 m. parašė didžiulę studiją „Bulgarijos sanitarinės etnografijos medžiaga”, kurioje išnagrinėta Lomo regiono geografija, istorija, demografija, sanitarinė statistika, epidemiologija, sanitarinė organizacija, gyventojų antropologija. Savo apimtimi ir analizės gilumu studija prilygo to meto disertacijoms. V. Kudirka „Varpe” paskelbė keturių rašinių ciklą, pavadintą „Higiena”, kuriame populiariai, bet kartu ir moksliskai nušvietė piktnaudžiavimo kava, arbata, tabaku ir alkoholiu žalą. Ypač aštriai autorius pasisakė prieš rūkymą ir alkoholizmą, nurodė kelius, kaip su tomis bėdomis kovoti.

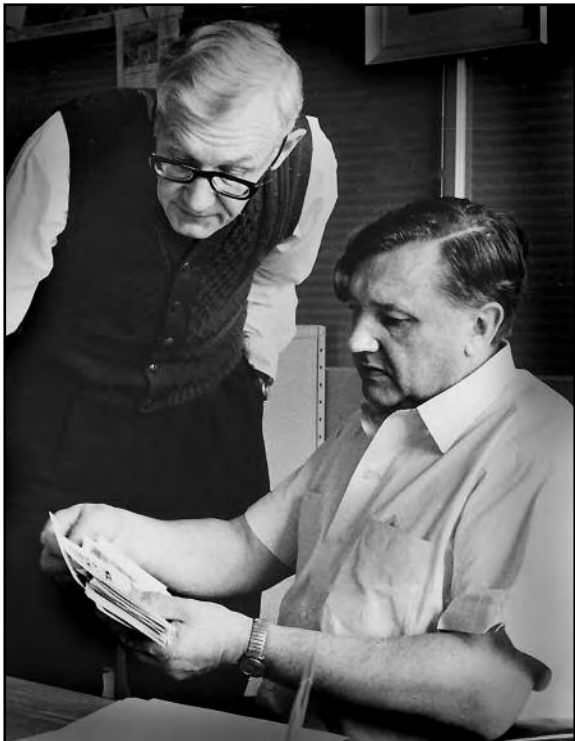
Abiems gydytojams rūpėjo lietuviškas medicinos vardynas. Iki jų retas medicinos faktas ir reiškinys buvo vadinamas lietuviškai, naudoti lotyniški, rusiški ar lenkiški. „Varpe” jau naudoti iš kaimo žmonių kalbos paimti žodžiai, išsilaikę iki mūsų dienų („apvilktas liežuvis”, „dusulys”, „ėsti akis”, „džiova”), pasitaikė ir grynai tarmiškų („skilvis”, „blakstienai”), kai kurie V. Kudirkos vartoti geri pavadinimai, deja, pakeisti prastais („duosnė” – dozė, „šiluma” – temperatūra, „spangumas” – regėjimo susilpnėjimas, „kvaituly” – galvos svaigimas). □

Tęsinys kitame numeryje

Mano draugystė su *Draugu*

KAZYS G. AMBROZAITIS

Tęsinys. Pradžia Nr.6

Draugo redaktoriai prel. J. Prunskis ir Aloyzas Baronas.

Aloyzas Baronas ilgą laiką priklausė *Draugo* redakcijos kolektyvui, vedė humoristinį skyrių „Spygliai ir dygliai“, talkininkavo kitiems skyriams. Dirbdamas fabrikuose, laisvalaikiu rašė romanus, apysakas, humoristinę poeziją, išleido 33 savo kūrybos knygas. Redakcijos kolektyve pavaduodavo kitus redaktorius, paruošdavo spaudai medžiagos apie kitas organizacijas, visuomeninės veiklos apžvalgas. Jo darbai prisidėjo prie *Draugo* populiarinimo, skaitytojai girdavo, kad pirmiausia skaito tik Aloyzo skyrių. Daug pasitarnavo, pristatydamas Lietuvii Fondą visuomenei ir vertindamas Į Laisvę fondo leidinius, informuodamas apie patį Fondą. Su Baronu turėjome glaudų ryšį, dažnai prašydavo talkos ir straipsnių visiems rūpimu klausimu. Redakcijos kolektyve visuomet palaikė linksmą nuotaiką. Iškilus problemoms, pareikšdavo savo dažną posakį: „Nenusiminkime, po stiklo alaus bus viskas labai gerai...“ *Draugo* redakcija buvo nusprendusi negaišti laiko ir nereaguoti dėl kitų laikraščių užpuolimų, tik Aloyzas buvo išimtis, kai taikliai išeidavo prieš *Naujienų* laikraštį, gindamas dažnai užpuolamą PLB pirmininką B. Nainį.

Kazys Bradūnas – žymus poetas, literatas, daugelio lietuviškos spaudos bendradarbis, *Draugo* redakcijoje dirbo nuo 1961 metų. Su šiuo bendramžiu teko bendrauti nuo Karo mokyklos Kaune laikų, kai, būdami priešlėktuvinės apsaugos būryje, kartu nešėme sunkųjį kulkosvaidį. Nenutrūko

ryšys ir studijų metais. Išvykus iš Lietuvos, susitikome Miunchene. Lietuvoje redagavo *Ateitį*, Vokietijoje *Aidus*. Atvyko į JAV 1949 m. ir jau 1952 m. buvo *Lankų* redakcijos kolektyvo narys. Visą laiką rašė poeziją, beveik kas metai išleisdamas po knygą. Šalia tiesioginio darbo redakcijoje, bendravo su to laiko

poetais ir rašytojais, rašė spaudoje įvairiomis literatūros temomis. Bradūnas talkino Į Laisvę fonde leidžiant knygas, suredagavo kolektyvinį veikalą „Lietuvių literatūra svetur“, buvo dažnas paskaitininkas ir skaitė savo kūrybą LFB kultūros savaitėse Dainavoje. Bradūnas *Draugo* šeštadieniam priedui *Mokslas-Menas-Literatūra* skyre ypatingą dėmesį. Daugelis prenumeratorių užsisakė tiksliai šeštadieninį priedą, kiti panašūs lietuvių laikraščiai išėvijoje tokio lygio kultūrinio skyriaus neturėjo. Laikui bėgant, to priedo lygis ir kryptis keitėsi nuo redaktoriaus iki kito redaktoriaus.

Išėjęs į pensiją, Bradūnas su savo žmona Kazyte sugrįžo į savo apdainuotą ir aprašytą Lietuvos žemę. Ir Lietuvoje nesustojo rašyti, įsijungė į kultūrinį gyvenimą, pakviestas entuziastingai dalyvaudavo Į Laisvę fondo Lietuvos filialo studijų savaitėse, skaitė savo kūrybą ir paskaitas. Paskutinį kartą aplankiau Bradūnus Vilniuje praeitą pavasarį (2008). Nostalgiskai pasvėrėme prabėgusį gyvenimą, paskaitė paskutinį eilėraštį iš savo paskutinės prieš metus laiko išėjusios poezijos knygos – eilėraščių šimtinė „Paberti grūdai“ (2007). Pagal Bradūną, gal tikrai paskutinį savo eilėraštį:

O LIKO TIK...

*Gyvenimas lyg paukštis,
Tik palingavo ant šakos
Ir nulėkė...*

*O liko tik
Eilėraščių čiulbėjimas.*

Sakė, kad norėtų tą savo paskutinę, devynioliktąją, knygą autografuoti man bent su pora sakinii, tačiau jau rankos ir plunksnakotis neklauso, tik pasirašė savo vardą ir pavardę.

Buvo jaudinantis momentas, kai jam berašant autografą Kazytė Bradūnienė pasisiūlė padėti, nes jo rankos labai drebėjo, bet Bradūnas užprotestavo. Jis užsispyrė pats savo jėgomis pasirašyti. Buvusio *Draugo* redaktoriaus atmintis dar gera, bet problema yra kojos, reikia vaikštuko su keturiais ratukais, kad pereitų per kambarį. Kazys Bradūnas giliai atsiduso ir juokėsi, ką metų krūva padaro iš žmogaus... Žinoma, tai nesimbolizuoja šimtmetinio *Draugo* ateities.

Danutė Brazytė-Bindokienė redaktorės darbą *Drauge* pradėjo 1992 m. birželio mėnesį ir baigė 2007 m. Pirmą kartą apie redaktore sužinojau iš Aloyzo Barono apie 1951 m., tada dar Danutės Brazytės pavarde. Baronas tada pasigyrė, kad globoja būrelį ateitininkų mergaičių, kurios domisi literatūra, tačiau gal tik iš vienos Brazytės – tikisi – išaugs rašytoja. Atspėjo, nes būsimoji *Draugo* redaktore yra jau išėvijos lietuvių produktas, augusi ir išsimokslinusi Chicagoje. Parašė 7 knygas, bendradarbiavo su J. Kapočium leidžiant *Lietuvių enciklopediją*, anksti pradėjo pasireikšti lietuviškoje spaudoje. Į *Draugo* redakciją buvo pakviesta tuo laikotarpiu, kai stokojo redaktoriaus padėjėjų, teko vienai vyr. redaktorei nešti darbo krūvį, kol prisiaugino padėjėjų, surado nuolatinių korespondentų. Tuo laikotarpiu teko būti LKSD direktorių taryboje ir stebėti tos jaunos redaktorės darbą ir jos „kovą“ su administratoriais, kurių praėjo bent keturi. Redaktorės darbštumas mus stebino. Pati redaktore beveik kasdien

(95 proc.) rašė vedamuosius. Per savo redaktoriavimo laikotarpį parašė 3,000 vedamųjų straipsnių, vedė porą kitų skyrių, viso parašė apie 5,000 straipsnių. (Ankstesnieji redaktoriai per savaitę pasikeisdami parašydavo vieną ar du vedamuosius.) Nenaudojo slapyvardžių, tik išimtinai anksčiau keletą kartų buvo panaudojusi Plunksnagraužytės slapyvardį. Jeigu kada tie vedamieji būtų surinkti į vieną knygą, turėtume Amerikos lietuvių visuomenės Bindokienės vardo dienoraštį, kuris ateinančiai kartai liudytų, kokios tuo laikotarpiu buvo lietuvių kasdieninės problemos ir kokie laimėjimai....

Kiti *Draugo* redaktoriai. Su legendiniu, vienu iš pirmųjų *Draugo* redaktorių Leonardu Šimučiu neteko bendrauti. Tačiau su L. Šimučiu junior ir su Juozu Polikaičiu buvome kartu Katalikų spaudos draugijos direktorių tarybos Įstatų komisijoje, peržiūrint ir patobulinant *Draugo* leidėjų organizacijos įstatus. Rašytojas Česlovas Grincevičius buvo sistemingas ir tylus redakcijos narys, parašė keletą knygų, literatūros mokytojas, keletą laikraščių bendradarbis, bibliotekininkas. Artimai bendravome Į Laisvę fonde, leidžiant knygas. Grincevičius kartu su Alina Skrupskeliene suredagavo J. Brazaičio raštų šešis tomus. Česlovo Grincevičiaus palaikus laidojant Antakalnio kapinėse Vilniuje, teko užpilti saują Lietuvos žemės.

Apgailestauju, kad čia negaliu paminėti dar daug iškilių *Draugo* redaktorių, ypač redagavusių *Draugo Mokslas-Meno-Literatūros* šeštadienio priedą *Kultūra*.

Su dideliu dėmesiu skaitytojai sutinkame naują vyr. redaktore dr. Dalią Cidzikaitę, kuri yra lankiusi mokyklas Lietuvoje ir Amerikoje, jos vis drąsesnė ir dažnesnė padėjėja – Laima Apanavičienė ir *Kultūros* priedo (M-L-M) redaktore Aldona Žemaitytė, kuri turi daugelio metų redaktoriavimo patyrimą Lietuvoje.

Iš ilgamečio *Darbininko* savaitraščio redaktoriaus prof. J. Brazaičio girdėjau niekur nedokumentuotą faktą, kad 1960–1970 metų laikotarpiu *Draugo*, *Darbininko*, *Tėviškes Žiburių* ir kartais *Dirvos* vyr. redaktoriai turėjo slaptą susitarimą rašyti vedamuosius ir dėti pagrindinius straipsnius, pavergtos Lietuvos vadavimo vienybės klausimais, pagal visų redaktorių sutartą politiką. Tuo laikotarpiu vyko nesutarimai tarp Amerikos lietuvių didžiųjų organizacijų vadovybių. Brazaitis, šalia savo puikiai redaguojamo *Darbininko*, dažnai rašydavo ir kitų čia išvardintų laikraščių vedamuosius. Todėl tuo laikotarpiu vedamieji straipsniai neturėdavo autorių parašo, arba būdavo pasirašyti netikrais slapyvardžiais. Taip buvo išlaikyta vienybė Lietuvos vadavimo klausimais.

Be ištvermingų ir pasiaukojančių redaktorių, *Draugo* leidyba rėmėsi ir kitais ramsčiais. Tai lietuvių katalikų Spaudos draugijos direktorių taryba, Chicagos Marijonų vienuolynas, laikas nuo laiko gabiais administratoriais ir pastaruoju metu – *Draugo* fondu. Apie tuos ramsčius būtų įdomu pasidalyti mintimis, bet tai jau kita tema. Vienuolyne labai sumažėjus lietuvių vienuolių skaičiui, tuo pačiu drastiškai sumažėjo ir jo, kaip *Draugo* globėjo, vaidmuo. *Draugo* fondo organizavimo metu ir vėliau keletą metų teko būti direktorių taryboje ir vėliau kontrolės komitete. Iš patyrimo galiu spėti, kad pačiu kritiškiausiu metu sukurta organizacija, nepriklausanti nuo vienuolyno, greičiau pasiekusi milijono dolerių kapitalą, negu lietuvių Fondas, darosi reali viltis tolesnei *Draugo* leidybos egzistencijai. Čia pažymėtinas Bronius P. Juodelis ir jo savanoriška darbo auka greitam Fondo augimui. Ypatingas dėmesys tenka *Draugo* fondo tarybos pirmininkei ir LKSD vienai iš direktorių Marytei Remienei, kuri jau kuris laikas yra neapmokama atrama *Draugo* redakcijai, administracijai ir pačiam *Draugo* fondui. □

2009 m. vasario 9 d.
Vilniuje mirė poetas
a.a. Kazys Bradūnas

„Meilės nebus per daug...“

Šokoladas Amerikos lietuvio konditerio akimis

RAIMUNDAS MARIUS LAPAS

Šiandien mums nereikia žvelgti į kalendorių, kad sužinotume kokia diena. Ji pati apie save garsiai praneša visur visiems – ir žiniasklaidoje, ir prekybos centruose, ir šurmulinguose naktiniuose klubuose, ir romantiškuose restoranuose.

Jeremy Brutzkus ir Erika Panther – „Coco Rouge“ savininkai.

Tai šv. Valentinas – įsimylėlių šventė. Manoma, kad šv. Valentinas buvo Romos vyskupas, kuris gyveno III amžiuje. Tuometinis Romos imperatorius Klaudijus II buvo išleidęs įsakymą, draudžiantį tuoktis. Šitaip jis siekė, kad kuo daugiau vyrų eitų kariauti ir gintų imperiją nuo išorinės agresijos ir vidinės netvarkos. Imperatorius manė, kad vedę vyrai

yra emociškai labiau prisirišę prie savo šeimų, todėl negali būti geri kariai. Vyskupas Valentinas, matydamas jaunų žmonių skausmą, juos sutuokdavo slapčia. Klaudijus II išgirdęs apie tokį vyskupo elgesį, jį suėmė ir uždarė kalėjimą, o vasario 14 dieną nubaudė mirtimi. Vėliau Valentinas buvo paskelbtas šventuoju.

Lietuvoje ši šventė dar labai nesena – ji švenčiama tik po Nepriklausomybės atgavimo 1990 m. Kai kurie kultūros istorikai ir etnografoi mano, kad panaši šventė senovės lietuvių kultūroje buvo gegužės 13-toji – meilės deivės Mildos diena. Lietuvoje pasigirsta nuogastavimų, kad Valentino diena užgožia Vasario 16-tąją – esą jaunimas nebe toks patriotiškas, jiems nerūpi praeitis ar istorija, jie lengviau pasiduoda šiuolaikinėms, gal kiek ir sukomercintoms pasaulietiškomis šventėms. Man nesuprantami tokie priekaištai – jeigu dvi tokios šventės išpuola viena šalia kitos, ar negalėtume švęsti jų abiejų kaip meilės manifestacijos – ne tik savo mylimam žmogui, šeimai, artimui, bet ir tautai bei tėvynei?

Valentino dienos proga gražus gestas yra nusiųsti atvirutę, įteikti raudoną rožę, padovanoti saldinių dėžutę. Taip pat tai gera proga atskratyti vis dažniau mus užvaldančių negatyvių jausmų – pagiežos, neapykantos, pavydo ir atsiduoti malonesnei žmogiškajai aistrai – „šokoladinei fantazijai“... Šiandien siūlau nukeliauti į Čikagą, kurios šiaurinėje dalyje įsikūrusi amerikiečių pripažinta geriausia šokolado parduotuvė (man tai rojaus kampelis!) „Coco Rouge“, kurios savininkas – lietuvis Jeremy Brutzkus.

Jeremy seneliai iš tėvo pusės kilę iš Lietuvos. Tuo jis didžiuojasi. Pats mūsų straipsnio herojus (jam vos 31-eri!) – garsiosios kulinarinės mokyklos „Le Cordon Bleu“ auklėtinis. Mokydamasis Londone Jeremy susipažino su savo žmona ir verslo partnere Erika Panther. O toliau... Toliau, kaip amerikiečiai pasakytų, „the rest is history...“ – jiedu grįžo į Čikagą ir pradėjo įgyvendinti savo fantaziją.

Greičiau pašaukimas nei darbas

Vien profesija Jeremy sugebėjimą iš kakavos pupelių kurti mažyčius stebuklus, vadinamus triufeliais, jokiais būdais nepavadinsi – tai ir

aistra, ir menas su būtinu palydovu įkvėpimu, galbūt net pasaulėjauta. Jo žodyne neišgirsi kulinarams įprastinių žodžių *išvirti, sumaišyti, pagaminti*. Šis konditeris savo burtams virtuvėje apibūdinti atranda kitus veiksmazodžius – *sumastyti, sukurti, atrasti*... Apie šokoladą jis kalba taip, kaip keramikas apie molį, juvelyras – apie sidabrą. Jam šokoladas – tarsi priemonė sukurti meno kūrinį. Jeremy buvo svarbu grįžti prie pirmųjų ištakų ir autentiško rankų darbo. Tačiau kaip nebūtų paradoksalu, tai, ką šiais laikais vadiname madingais išsireiškimais *rustic, artisan*, nėra nei kaimiška, nei primityvu. Nežinau net ar visą tą kūrybą galima būtų pavadinti amatu, paremtu rankų darbu – juk už to „paprastumo“ glūdi technologija, modernaus žmogaus požiūris į praeitį ir tiesiog išradinga asmenybė.

Kunkuliuojantis eleksyrovulkanas...

Paklaustas, kodėl susidomėjo būtent šokoladu, Jeremy šelmiškai nusišypso. Šokoladas išskirtinis savo savybėmis, jo nesumaišysi su bet kuo. Tai gana paslaptingas ingredientas, kurį konditeriai atranda per bandymus. Apvaldyti jį – didelis laimėjimas ir džiaugsmas kiekvienam kulinariui. „Šokoladas yra ir skystas, ir kietas, jis greitai pereina iš vienos būklės į kitą, skatindamas konditerio išradingumą, norą sužaisti jo formą, struktūrą. Šokoladas – tai viršūnė, kaip beje ir triufeliai“, – emociškai kalba Jeremy.

Brutzkaus triufeliai yra sulaukę didelio populiarumo visoje Amerikoje. Garbingųjų klientų sąrašas rasime ne vien tik čikagiškes įstaigas „Four Seasons“ viešbučio restoraną, Park Hyatt, „NoMi“, „The Penninsula“, bet ir rytiniame pakraštyje įsikūrusius prestižinius viešbučius „Esquire“, „15 Beacon Street“ bei kitus. Tačiau konditeris prisipažįsta, kad norėtų sumažinti prekybą urmu ir daugiau dėmesio skirti konkrečiam klientui, atveriančiam jo šokoladinės duris. Jo su žmona Erika Panther kruopščiai puoselėta svajonė – šokoladinė „Coco Rouge“ atsidarė 2006 m. spalį.

Tas dieviškas saldumynas – tikras meno šedevriukas

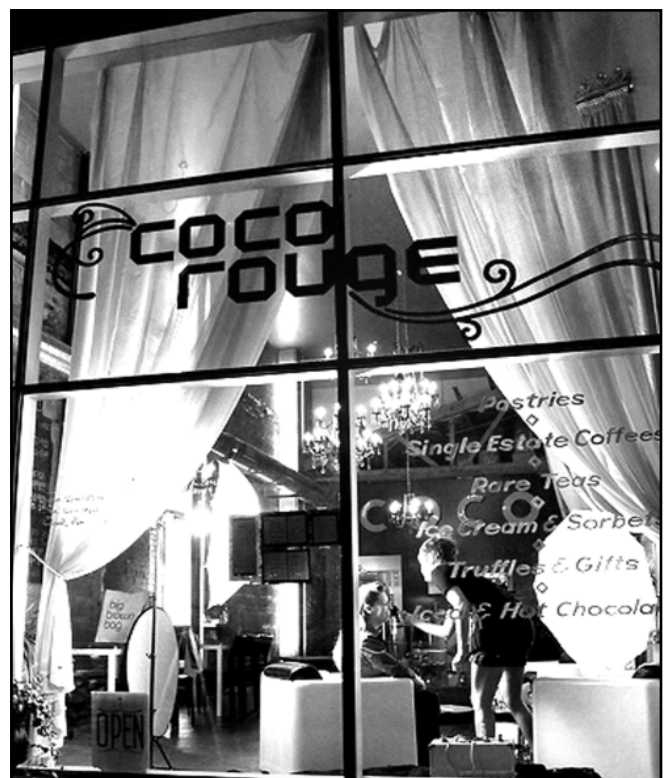
Anot Jeremy, „Coco Rouge“ koncepcija buvo labai paprasta: grąžinti gaminiamis senojo pasaulio perspektyvą, požiūrį į maistą, naudojant pačius šiuolaikiškiausius įrengimus ir gaminto metodus. Esmė – tai kokybė, rankų darbas, meilė produktui. Tai, ką Jeremy gamina, su klasikiniiais gamybos būdais mažai ką turi bendro. Jis mano, kad sena mokykla yra gera, tvirta, tačiau ne per daug išradinga, o jo koncepcija kita – naujas požiūris, nauji būdai, nauji komponentai. Sakyčiau, savotiškas „šokoladinis tango“, kuriame tradicinis romantiškumas susilieja su modernizmu.

Iš tikrųjų Jeremy išradimai nekasdieniški! Jo virtuvėje nauji saldumynai gimsta beveik kas savaitę. Konditeris stengiasi, kad skonių paletė ir gaminių sudėtis būtų kuo įvairesnė. Svarbu turėti ką pasiūlyti konservatyviam, bijančiam naujovių skoniui – tai klasikiniai triufeliai, pagaminti pagal tradicinius receptus. Tačiau egzistuoja ir išradingoji klasika – t.y. klasikinės receptūros su „Coco Rouge“ autografu. O kur dar daug nepažįstamo, modernaus skonio gaminių, atsiradusių naudojant netradicinius ingredientus, įdomias skonių kombinacijas, unikalius gaminto būdus.

Ir žaismingas, ir dekadentiškas

Pats pavadinimas „Coco Rouge“ skamba viliojančiai, romantiškai, netgi bohemiškai. Tačiau iš tikrųjų šokoladinės interjeras pakankamai vyriškas savo įrengimu ir dekoru. Čia jaučiama ir paties savininko meninė gyslėlė. Tai savotiška eklektika. Lankytojams imponuoja 1900-taisiais gaminti variniai karnizai, kurie kadaise kabėjo legendiniame Čikagos „Bismark“ viešbutyje – nuo jų krinta 20 pėdų ilgio užuolaidos, rėminančios stiklines vitrinas su šokolado pavyzdžiais. Dekadentiškumo patalpoms suteikia raudonos ir juodos spalvų derinys: raudona siena, juodo metalo kristoliniai sietynai... Nepaprastai įdomiai čia su-

sišaukia senovė su modernizmu – šiuolaikiniai baldai, matinis stiklas ir senovinis braižybos stalas, ant kurio stovi kasos aparatas, senos bilijardo kojos, prisuktos prie modernaus prekystalio.

Legendinė prancūzų „haute couture“ dizainerė Chanel neturėjo progos šioje šokoladinėje lankyti, tačiau spėju, jei ji būtų šiandien gyva, mielai užsuktų pas savo bendravarde „Vėjuotame mieste“. Ir nenuostabu, kad „Coco Rouge“ interjerą aukštai įvertino įtakingas architektūros ir dizaino, taip pat meno, kulinarijos bei kelionių žurnalas „Wallpaper“, leidžiamas Didžiojoje Britanijoje, o taipogi „City Guide Chicago“ knygos rengėjai.

Drįsčiau teigti, dėl šių šokoladinių šedevriukų verta net iš tolimiausių kampelių atvykti. Užėję į „Coco Rouge“ 1940 West Division ties Damen Avenue sankryžą judriajame Wicker Park/ Ukrainian Village rajone iškart pajusite, jog čia kasdien švenčiama šv. Valentino diena! O vyrams, kurie mano, kad šokoladas – moteriškas gėrimas, noriu pasakyti – „no way“! Čia paragausite šokolado su tokiu pipiriukų užtaisu, kad jūsų gomurys dar ilgai prisimins jo skonį! Susipažinti su meniu ir paganyti akis po šią šokoladinę galite iš anksto užsukę į jos internetinę svetainę www.cocorouge.com □

